

**Список використаних джерел:**

1. Борова Т.А. Адаптивне управління розвитком інтелектуального капіталу у вищому навчальному закладі / Т.А. Борова // Проблеми фізичного виховання і спорту. – 2010 – № 7. – С. 7–11.
2. Єльнікова Г.В. Адаптивне управління професійно-технічною освітою в сучасних умовах / Г.В. Єльнікова. [Електронний ресурс]. Реж. доступу: <http://lib.iitta.gov.ua/9255/1/%D0%93%D0%92%D0%84%20%20%D0%90%D0%A3%20%D0%9F%D0%A2%D0%9E%20%D1%82%D0%B5%D0%B7%D0%B8%20%D0%BD%D0%B0%20%D0%BF%D0%BB%D0%B5%D0%BD%D0%B0%D1%80%D0%BD%D1%83%20%D1%87%D0%B0%D1%81%D1%82%20%D0%B7%D0%B2%D1%96%D1%82%D0%BD%20%D0%BA%D0%BE%D0%BD%D1%84%202013%20%D1%80.pdf>
3. Назарук І. В. Адаптивний підхід до управління навчальним закладом / І. В. Назарук. [Електронний ресурс]. Реж. доступу: <http://eprints.zu.edu.ua/17468/1/%D0%9D%D0%B0%D0%B7%D0%B0%D1%80%D1%83%D0%BA.pdf>

**ФОРМУВАННЯ ЕКОЛОГІЧНОЇ КУЛЬТУРИ ПРИ ВИВЧЕННІ БІОЛОГІЧНИХ ДИСЦИПЛІН**

**Казачанська О.П., Казачанська І.М.**  
(Харків, Україна)

Екологія на сьогодні є в центрі уваги суспільства, тому що в умовах екологічної кризи спільнота покладає особливі надії на школу, так як вона формує екологічну культуру людини з високими моральними якостями в її взаємодії з довкіллям. Саме вчитель покликаний підвищувати екологічну культуру учнів. Ефективне формування екологічної культури базується на вмінні учителя поєднати навчальний матеріал відповідного змісту з практичною діяльністю.

Екологічне виховання та формування екологічної культури потребують дотримання певних педагогічних умов, серед яких важливе місце займає використання найбільш ефективних форм та методів роботи з учнями, які базуються на урахуванні вікових, психологічних та індивідуальних особливостей вихованців. Велике значення в цьому процесі має організація безпосередньої участі учнів в роботі з охорони природи та покращенні стану навколишнього середовища з опорою на пізнавальні можливості учнів та використання міжпредметних зв'язків. Лише за таких умов вчитель може забезпечити свідоме і повноцінне сприйняття учнями навчального матеріалу екологічного змісту, сформуванню у них правильне ставлення до навколишнього середовища.

Необхідною умовою успішного екологічного виховання, формування екологічної культури є практична діяльність, так як саме в ній виявляються і закріплюються позитивні якості особистості, які визначають бажання жити у гармонії з природою. У нашому навчальному закладі приділяється велика увага формуванню в учнів бережливого ставлення до навколишнього середовища, вихованню екологічної культури. Так учні старших класів підготували і провели урок-конференцію на тему: «Вода, ти є життя», розробили екологічний проект «Світ навколо нас», працювали над складанням колективного послання майбутнім поколінням на тему «Здорова планета – здорова людина».

Загальновідомо, що здоров'я населення тієї чи іншої території залежить від екологічного стану навколишнього середовища і його впливу на стан здоров'я кожної людини.

Одна із причин погіршення екологічного стану навколишнього середовища – це забруднення, викликане надходженням у довкілля шкідливих речовин, які безпосередньо чи опосередковано негативно впливають на здоров'я людини. Біологічні навчальні дисципліни відкривають широкі можливості для формування позитивного ставлення до природи та виховання екологічної культури в навчальному процесі. Так

при вивченні теми «Забруднення, його вплив на компоненти природи й живі організми» звертаємо особливу увагу на необхідність кожної людини оберігати навколишнє середовище від забруднення і на роль кожного з нас в цьому процесі. Проблеми, пов'язані з радіаційним забрудненням, розглядалися в ході проведення бінарного уроку біології та географії на тему «Уроки Чорнобеля». Урок-конференція був присвячений аварії на Чорнобельській АЕС, під час якого учні використовували не тільки фактичний матеріал, але і висловлювали своє власне бачення щодо вирішення енергетичних проблем шляхом використання екологічно чистих джерел енергії.

При вивченні біології людини важливе місце займають питання, які пов'язані зі збереженням чистоти атмосферного повітря і води. Вивчаючи тему «Забруднення продуктів харчування і питної води та його вплив на здоров'я людини» акцентуємо увагу на тому, що не зважаючи на досягнення медицини, в останній час збільшилась кількість людей, хворих на серцево-судинні, онкологічні захворювання, а також хвороби шлунку, печінки і нирок. Зростає чисельність вроджених патологій. Від хвороб, спричинених забрудненням води, щорічно вмирає близько 5 млн. немовлят. У промислово-розвинутих країнах зафіксовані нові захворювання, викликані різними забрудненнями.

Забруднення атмосферного повітря сприяє появі підвищеної кількості запальних захворювань органів дихання і очей, захворювань серцево-судинної системи, інфекційних захворювань, раку легенів.

Вода – це необхідний компонент життя людини, а забруднена вода – причина багатьох захворювань. Захворювання, викликані бактеріологічним та хімічним забрудненням води, виникають внаслідок потрапляння у водойми промислових та сільськогосподарських стічних вод, а також нечистот населених пунктів. Найбільшу небезпеку викликають кишкові інфекційні захворювання, які розповсюджуються водним шляхом, зокрема холера, черевний тиф, паратифи, дизентерія, лептоспіроз. Особливу увагу звертаємо на вплив самої людини на стан атмосферного повітря і води, на рівень екологічної культури, що є невід'ємною умовою збереження довкілля і покращення умов життя на планеті Земля. Вивчаючи нервову систему, сенсорні системи, говоримо про вплив шуму на організм людини. Крім негативної дії шуму на орган слуху, він також викликає загальні зміни в організмі в цілому. Негативна тривала дія шуму є причиною порушення функціонального стану центральної нервової системи, що призводить до порушення динаміки процесів збудження в корі головного мозку, спостерігаються фазові зміни умовно-рефлекторної діяльності, сповільнюються психічні реакції при вирішенні тестових завдань, знижується працездатність, порушується слух, послаблюється увага, врешті-решт виникають неврози.

Робота по вихованню екологічної культури виходить за межі уроків і здійснюється у позаурочних заходах, таких як: акція «Птахи-наші друзі», в ході якої учні восени розвішують годівнички у шкільному саду, а навесні – дуплянки. Кожного року навесні учні разом з педагогами висаджують зелені насадження, що перетворює територію шкільного подвір'я на зелену зону. Підтримання чистоти шкільного подвір'я та прилеглої території – невід'ємна частина роботи по формуванню екологічної культури.

Вивчаючи біологічні дисципліни, ми постійно звертаємо увагу на те, що головне завдання, яке стоїть перед людством – не допустити незворотних змін, викликаних забрудненням навколишнього середовища. Навколишній світ і здоров'я людини тісно пов'язані собою, оберігаючи навколишній світ, ми оберігаємо своє здоров'я.

У зв'язку з цим необхідно:

- раціонально, екологічно обгрунтовано використовувати землі, водні ресурси, рослинний і тваринний світ;
- вчитися забезпечувати енергетичні потреби людства з поновлюваних джерел, не руйнуючи середовище існування;
- створювати безвідхідне виробництво, зберігаючи довкілля від забруднення;
- підвищувати рівень екологічної культури людей.